

תמצית הפרשה

חומש ויקרא

לאחר שבספר שמות מתוארת גלות ישראל ממצרים, וגאולת ישראל לחרות עולם, כאשר חלק מן הגאולה הוא ענין בניית המשכן והשארית השכינה, מבארת התורה את דיני הקרבנות ושאר דיני הכהנים. ספר ויקרא מכונה (מגילה ל: ועוד) בשם 'תורת כהנים', מפני שהוא עוסק בעיקר בדינים השייכים להקרבת הקרבנות ולשאר דיני הכהנים. כמו כן יבוארו בספר ויקרא דיני טומאה וטהרה, שאחד מהדינים של הטמא הוא האיסור להכנס למקדש או לגעת בקדשים בעודו בטומאתו, וכדכתיב בסיום דיני טומאה וטהרה "והזרתם את בני ישראל מטומאתם, ולא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם", וכן נתבארו דיני מאכלות אסורות שנבלתם מטמאה את האוכלה או הנוגע או הנושא אותה (כמבואר בפרשת שמיני), וכן נתבארו בפרשת אחרי מות דיני עריות שמשכבם מטמא, ועוונם נקרא טומאה וגורם לסילוק שכינה, והבא על העריות בשוגג חייב להקריב חטאת, וכן נתבארו דיני המועדים שמקריבים בהם קרבן (וקרבנות המועדים נתבארו בפרשת פנחס), ורוב פרשיות ספר ויקרא נאמרו לכהנים. רמב"ן בהקדמה לספר ויקרא.

תמצית הפרשה

פרשת ויקרא

בפרשת ויקרא מבארת התורה את עיקרי דיני הקרבנות, קרבנות יחיד חטאת אשם עולה ושלמים, ודיני המנחות, ממה הם באים, וסרי הקרבנות, ועוד מדיניהם.

כל הקרבנות הם תמימים ולא בעלי מום, וטעונים מלח, אין מקטירים על המזבח חמץ או דבש.

קרבן עולה - באה מבקר או מצאן זכרים, או מעוף תורים ובני יונה.

סדר ההקרבה בבקר וצאן - סמיכה שחיטה הולכה וזריקה על המזבח סביב הפשט העור ניתוח הדחת הקרב והכרעים מליחה ומקטירים הכל על המזבח.

עולת העוף - תורים או בני יונה, מביאים למזבח ועושים מליקה ומיצוי הדם על קיר המזבח הקטרת הראש הסרת והשלכת המזבח עם הנוצה שיסוע והקטרת הגוף.

מנחה - סוגי המנחות - מנחת סולת, מנחת מאפה תנור חלות או ריקין, מנחת הנאפית במחבת או במרחשת, המנחות אינה נאפות חמץ, על המנחות נותנים מלח, המנחות עשויות מסולת עם שמן, הבעלים נותן את המנחה לכהן, במנחת סולת הכהן נותן לבונה וקומץ לפני האפיה, בשאר המנחות פותתים אותם אחר האפיה ואח"כ הכהן נותן לבונה וקומץ, את הקומץ מקטירים, והנותר נאכל לכהנים.

מנחת בכורים (העומר) באה משעורים מיובשים באש גרוסה בעודה לחה.

שלמים - בקר, או צאן - כבש או עז, זכר או נקיבה.

סדר ההקרבה - סמיכה שחיטה זריקת הדם על המזבח סביב.

מקטירים את החלב המכסה את הקרב ואת החלב אשר על הקרב, שתי הכליות והחלב שעליהם וחלב הכסלים, ואת היותרת שעל הכבד והכליות, בכבשים מקטירים גם את האליה.

חטאת - באה על חטא בשוגג, וע"י הסדר דלהלן מתכפר לו.

פר כהן משיח - סדר הקרבנות סמיכה בפתח אוהל מועד שחיטה הולכה הזאה על הפרוכת ז' פעמים ועל קרנות מזבח הקטורת שיירי הדם ניתנים ביסוד מזבח העולה, מקטירים כמו בשלמים, ואת השאר שורפים בשפך הדשן.

פר העלם דבר של ציבור - סדר ההקרבה כמו בפר כהן משיח, הסמיכה נעשית ע"י זקני העדה.

חטאת הנשיא - קרבנו שעיר עיזים זכר, סדר העבודה כנ"ל מלבד הזאה על הפרוכת שלא נאמרה בו.

חטאת יחיד - קרבנו שעירת עיזים נקיבה או כבש, סדר העבודה כמו בחטאת הנשיא.

אשם - אם נשבע שאינו יודע עדות ובאמת ידע, או אם נטמא ואח"כ אכל קדשים או נכנס למקדש, או שעבר על שבועתו, מתוודה מביא כשבה או שעירת עיזים, אם אין ידו משגת לזה מביא שתי תורים או שני בני יונה הראשון חטאת וטעון מליקה והזאה ומיצוי על המזבח והשני עולה, ואם אין ידו משגת מביא עשירית האיפה סולת בלא שמן ולבונה, וקומצים ומקטירים את הקומץ, ומתכפר לו.

אשם מעילות - איל בשווי ב' שקלים, ומשלים קרן וחומש, ומתכפר לו.

אשם תלווי - על חטא מסופק, מביא איל בשווי ב' שקלים, ומתכפר לו.

אשם גזילות - ישלם את הגזילה וחומשה, ומביא איל בשווי ב' שקלים, ומתכפר לו.

תמצית הפרשה

פרשת צו

פרשה זו מסיימת התורה ומוסיפה דינים לדיני הקרבנות עולה ומנחות חטאת אשם ושלמים, וכן מבארת את מצות תרומת הדשן, דיני פיגול, איסור אכילת קדשים טמאים או ע"י אדם טמא, ואיסור אכילת חלב ודם. ובסיום הפרשה מבארת התורה את סדר עבודת ז' ימי המילואים שהתחילו בכ"ג אדר ובהם הכינו את המשכן והכהנים לעבודתו החל מא' ניסן.

אש המזבח ותרומת הדשן - אש המזבח תדלק תמיד, בבוקר יש לערוך עצים על המזבח, ויש לקחת מן הדשן שעל המזבח ולשים אותו ליד המזבח, וכשהדשן רבה להוציאו מחוץ למחנה.

מדיני המנחות - יש להגיש את המנחה למזבח, ולקמוץ מהסולת והשמן והלבונה ולהקטיר את הקומץ, והנותר יאכל בחצר אהל מועד, ואסור בחימוץ, ומותר באכילה לזכרי כהונה.

מנחת כהנים - ביום חינוך כהן לעבודה עליו להביא מנחה, כהן גדול עליו להביא מנחה זו כל יום, מנחת כהנים אינה נאכלת.

מדיני הקרבנות - שחיטת חטאת ואשם במקום שחיטת העולה, כל דבר שנבלע בו טעם חטאת דינו כחטאת, חטאת חיצונה שהזה מדמה בפנים נפסלה. אשם טעון זריקה על המזבח סביב, ומקטירים את כל החלב ואת האליה וכו', חטאת ואשם נאכלים לזכרי כהנים במקום קדוש, עור העולה ניתן לכהנים. מי שחייב תודה מביא עם הקרבן ארבעים לחמים מד' מינים, ולחם אחד מכל מין ניתן לכהן, ונאכל באותו היום. מי שנדר או נדב מביא שלמים בלא לחם, ונאכל לב' ימים, והכהן מקבל חזה ושוק. אסור לאכול חלב או דם והאוכלם ענוש כרת. בשר קרבן שנטמא אסור באכילה וכן אסור לטמא לאכול קרבן, ועונשם כרת. עד כאן תורת הקרבנות שציווה ד' את משה בהר סיני.

סדר קידוש הכהנים בז' ימי המילואים - משה הקהיל את כל העדה אל פתח אוהל מועד, אהרן ובניו רחצו במים, משה הליבש את אהרן בגדי הכהן הגדול, ומשח בשמן המשחה את המשכן וכליו ואת אהרן, והלביש לבני אהרן את בגדי הכהונה. אהרן ובניו עשו סמיכה לפר החטאת ומשה הקטיר את האימורים על המזבח, ואת שאר הפר שרף מחוץ למחנה, אהרן ובניו סמכו על איל העולה ומשה הקטיר את כולו על המזבח. אהרן ובניו סמכו על איל המילואים, ומשה נתן מדמו על תנוך האוזן הימנית ועל הבוהן הימנית של היד והרגל של אהרן ובניו, ומשה לקח את האימורים וחלת מצה וחלת לחם שמן ורקיק, ונתן אותם על כפי אהרן ובניו והניפם, והקטירם על המזבח, החזה ניתן למשה, משה הזה משמן המשחה ומהדם על אהרן ובניו ועל בגדיהם, משה אמר להם לאכול את הבשר בפתח אוהל מועד ולא לצאת משם בשבעת ימי המילואים.

תמצית הפרשה

פרשת שמני

המשכן הוקם בא' בניסן כשנה לאחר יציאת מצרים. ולאחר שנתבאר בפרשת צו מה היה בשבעת ימי המילואים שהתחילו בכ"ג אדר, מבארת התורה מה היה בא' ניסן אז החלה מלאכת המשכן.

ואמרו חז"ל (סדר עולם פרק ז') שיום זה נטל עשר עטרות, והם: ראשון למעשה בראשית, ראשון לנשיאים, ראשון לשכון שכינה בישראל, ראשון לאיסור במה, ראשון לכהונה, ראשון לברכה, ראשון לעבודה, ראשון לחדשים, ראשון לשחיטת צפון, ראשון לאכילת קדשים, וראשון לירידת האש.

עוד איתא בחז"ל ששמונה פרשיות נאמרו ביום הקמת המשכן בא' ניסן, והם: פרשיות כהנים (-הלכות כהנים שבפרשת אמור), לויים (-קח את הלויים" דבהעלותך, והוצרכו בו ביום שנקקו לשיר), טמאים (לרש"י הכונה לפרשת פסח שני, ולתוס' הכונה לפרשת טומאת שרץ ונבילה וכל הצריך לטומאת מקדש וקדשיו), שילוח טמאים (שנקבעו להם באותו היום ג' מחנות), אחרי מות (שאף שזה מדבר על יוה"כ נאמרה באותו יום מפני מיתת בני אהרן בשביל ביאה שלא לצורך), שתויי יין (שנאסרו מאותו יום), נרות (-בהעלותך, לפי שבו ביום התחילו להדליק), ופרה אדומה (שנשרפה למחרת, דבעינן "והזה אל נוכח פני אהל מועד").

בסוף הפרשה מבוארים אלו בעלי חיים מותרים או אסורים באכילה, ודיני טומאת שרץ ונבילה.

השראת השכינה במשכן - ביום השמיני למילואים הוקם המשכן ונראה בו כבוד ד', וכך היה סדר עבודת הכהנים ביום זה - אהרן הקריב עגל לחטאת ואיל לעולה, בני ישראל הקריבו חטאת עולה ושלמים, אהרן בירך את העם ואח"כ בירכו משה ואהרן את העם וכבוד ד' נראה אל העם, אש יצאה מלפני ד' וירדה למזבח.

מיתת נדב ואביהוא - נדב ואביהוא הקריבו אש זרה ויצאה אש מלפני ד' ואכלה אותם ומתו, קברו אותם מחוץ למחנה, אהרן ובניו נצטוו שלא לפרוע שערים ולא לפרום בגדיהם כשאר אבליים ולא לצאת מאוהל מועד, הקב"ה אומר לאהרן שאסור לשתויי יין להכנס למקדש והנכנס ענוש מיתה, וכן אסור לשתויי יין להורות, משה אומר לאהרן ובניו שיאכלו את המנחה והשלמים למרות אנינותם, אהרן ובניו לא אכלו את שעיר החטאת, משה כעס ואהרן הסביר לו שעשו כך מחמת אנינותם ומשה הסכים עם הדברים.

מאכלות אסורות

סימני הטהרה בבהמה הוא מפריסה פרסה ושוסעת שסע ומעלת גרה, בעלי סימן אחד - הגמל השפן הארנבת והחזיר אסורים באכילה.

סימני הטהרה בדגים הם סנפיר וקשקשת.

בעופות מותר לאכול את כל העופות מלבד את המינים שהוזכרו בפסוק לאיסור.

שרץ העוף אסור באכילה מלבד ארבה סלעם חרגול וחגב.

כל השרצים אסורים באכילה.

האוכל מאכלות אסורות משקץ את נפשו והנזהר מאכילתם מתקדש.

טומאת בעלי חיים

נבלת בהמה טמאה מטמאה במגע ובמשא וכן מטמאה את האוכלה, וטמא טומאת ערב וטעון כיבוס בגדים.

שרצים אינם מטמאים מלבד ח' ואלו הם - חולד עכבר צב אנקה כח לטאה חומט ותנשמת, כלי שנפל עליו משרצים אלו טעון טבילה וטמא טומאת ערב. כלי חרס מטמא אוכל שבתוכו אם הוכשר ע"י מים לקבל טומאה וכן משקה שבתוכו, אין טבילה מטהרתו וטעון שבירה, תנור וכיריים שנטמאו טעונים נתיצה.

תמצית הפרשה

פרשת תזריע

לאחר שנתבארו בסוף הפרשה הקודמת דיני טומאת שרץ ונבילה, המטמאים את האדם הנוגע בהם או אוכלם, והוא אסור לגעת בקדשים או להטמא למקדש, עוברת התורה לבאר דיני טומאת אדם בטומאה הבאה מחמת גופו, והיינו טומאת יולדת ומצורע וצרעת הבגדים, ובפרשת מצורע יתבארו דיני טהרת המצורע ודיני נגעי בתים, וטומאת זב וזבה ונדה וטומאת שכבת זרע.

ואמרו חז"ל (הובא ברש"י בתחילת הפרשה) אמר ר' שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף.

וכתב הרמב"ן (אגרת הקודש פרק ד') סמך השם יתברך בתורתו הקדושה פרשת אשה כי תזריע למאכלות אסורות, ואמר "ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל", וסמך ליה "אשה כי תזריע", וסמך מצד אחר פרשת נגעים, להודיע שאם יבדל אדם מן המאכלות הרעים הויין לו בנים הגונים קדושים וטהורים, ואם לאו הרי נגעים מתחדשים עליהם.

טומאת יולדת - יולדת זכר טמאה ז' ימים כנדה ויולדת נקבה טמאה שבועיים, יולדת זכר יש לה ל"ג ימים ימי טהרה ולנקבה ע"ו ימים, בימים אלו היא טהורה אע"פ שרואה דם, אבל אסורה ליגוע בקודש ולהכנס למקדש, ואח"כ צריכה להביא עולה וחטאת.

טומאת צרעת - טומאת צרעת נקבעת ע"י כהן, הצרוע צריך לפרום בגדיו לפרוע ראשו לקרוא טמא וטמא ולצאת מחוץ למחנה.

צרעת עור בשר - אם הלבן נראה עמוק מן העור והשער נהפך ללבן טמא, אם לא הכהן מסגירו לשבוע, אחר השבוע רואים את הנגע אם הוא התפשט האדם טמא אם דהה טהור, אם נשאר כמו שהיה הוא מוסגר שבוע נוסף ואם התפשט טמא ואם לאו טהור, אם יש בשר חי בתוך הנגע טמא, אם כל האדם הפך לבן טהור.

צרעת השחין והמכה - אם יש מראה לבן או לבן אדמדם בתוך מכת שחין שנרפאה טומאתו כנ"ל, וכן במכות אש, אלא שהסגרם רק שבוע אחד.

נתק בראש או בזקן - אם הנגע יהיה בראש או בזקן אם יש בו שער צהוב ומראהו עמוק מן העור טמא, אם יש בו שער שחור טהור, אם אין מראהו עמוק מן העור טעון הסגר שבוע אחד, אם אחר שבוע לא התפשט הנגע צריך לגלח (סביבות הנגע) והוא מוסגר לשבוע נוסף, אם התפשט הנגע טמא, אם לא התפשט וגדל בו שער שאינו צהוב טהור, אם יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם דינו כמו צרעת בעור הבשר. בהרות שלובנם כהה טהורות.

נגעי בגדים - נגעי בגדים הם בצבע ירוק חזק או אדום חזק, הכהן מסגיר לשבוע, לאחר שבוע אם התפשט הנגע טמא וטעון שריפה, אם לא התפשט טעון כיבוס, אם נשאר בגודלו ובצבעו לאחר הכיבוס טעון שריפה, אם הנגע אבד מצבעו ע"י הכיבוס יקרע את הנגע מן הבגד, ואם נראה בו שוב נגע ישרפנו, אם ירד הנגע ע"י הכיבוס טעון כיבוס שני וטהור.

תמצית הפרשה

פרשת מצורע

לאחר שנתבאר בפרשת שמיני דיני טומאת נבילה ושרצים המטמאים את האוכלם או הנוגע בהם, ובפרשת תזריע נתבארו דיני טומאת יולדת ונגעי אדם ובגדים, ממשיכה התורה לעסוק בדיני טומאה, ובפרשה זו יתבארו דיני טהרת מצורע, נגעי בתים, וטומאת זב וזבה ונדה וטומאת שכבת זרע.

טהרת המצורע - לאחר שראה הכהן שנרפאה הצרעת יקחו שתי צפורים עץ ארז שני תולעת ואזוב, שוחטים צפור אחת על מים חיים, וטובלים את הצפור השניה ושאר הדברים בדם ובמים, ומזים שבע פעמים על הצרוע, הצרוע טעון גלוח כיבוס וטבילה, ואסור בתשמיש ז' ימים, לאחר מכן יגלח שוב כל מקום כנוס שיער ויטבול, ביום השמיני מביא ב' כבשים וכבשה, ואם הוא דל מביא כבש אחד ושתי תורים או בני יונה, וכן מביאים מנחה ולוג שמן, הכהן מקריב כבש לאשם יחד עם השמן ומניפם ושוחט את הכבש ונותן מדמו על התנוך והבהונות של היד והרגל הימניים, ומזה מן השמן ז' פעמים ונותן גם ממנו על התנוך והבהונות ושאר השמן שבידו ונותן על ראש המיטה, ואח"כ מקריב הכהן חטאת ועולה כבש וכבשה או שני תורים או בני יונה, ובזה נטהר המצורע מטומאתו.

נגעי בתים - הכהן מצווה לפנות את הבית, אם הנגע הוא שקוע במראהו בצבע ירקרק או אדמדם הוא מסגיר את הבית ז' ימים, בימים אלו כל הבא לבית טמא, והשוכב בבית או אוכל בו טעון כבוס בגדים, לאחר שבוע אם הנגע התפשט צריך להוציא את האבנים ולקלף את הטיח מסביב ולזרוק את האבנים והטיח מחוץ לעיר, ובונים את הקיר מחדש וטחים אותו, אם שוב פרוחה הצרעת כל הבית טעון נתיצה, טהרת הבית אם הנגע לא התפשט היא צפורים עץ ארז שני תולעת ואזוב כמו במצורע אלא שההזאה היא על הבית, ובזה נטהר הבית מטומאתו.

טומאת זב - זב מטמא משכב מושב ומרכב, ומטמא במגע וע"י רוקו, כל שישב על מושב הזב או שכב על משכבו או שנגע בו הזב או רוקו, או שנשא את כל אלו, טעון כבוס בגדים וטבילה וטמא עד הערב, כלי חרס שנגע בו הזב טעון נתיצה וכלי עץ טעונים שטיפה, לאחר ז' ימים טהורים טעון הזב טבילה ושתי תורים או בני יונה לחטאת ולעולה ובזה נטהר מטומאתו.

שכבת זרע מטמאה את האיש, ואת הבגד אשר היא עליו, ואת האשה שנבעלה, ואלו טעונים טבילה וטומאתם עד הערב.

טומאת נדה - אשה שזב ממנה דם טמאה ז' ימים, ומטמאה במגע במשכב ובמושב עד הערב, ומטמאה את בועלה ז' ימים.

טומאת זבה - הרואה דם ג' ימים לא בזמן נדתה טמאה זבה, ומטמאה משכב ומושב ובמגע עד הערב, וטעונה ז' נקיים, ומביאה שתי תורים או בני יונה לחטאת ולעולה ונטהרת מטומאתה.

תמצית הפרשה

פרשת אחרי מות

פרשה זו מתחילה בדיני כניסת הכהן גדול לקודש הקדשים ביום הכיפורים (פרשה זו נאמרה ביום חנוכת המשכן בא' ניסן, לאחר שנדב ואביהוא מתו כשנכנסו למשכן שלא כדין), ומבארת את סדר עבודת יום הכיפורים שעל ידו מכפר הכה"ג על כל ישראל, וא"כ מזהירה התורה על איסור שלחוט קדשים מחוץ למשכן, ועל מצות כסוי הדם, ועל כלל איסורי עריות.

סדר עבודת יום הכיפורים - אסור להכנס לקודש הקדשים אלא לכה"ג בסדר המבואר כאן עם קרבנות ובגדי לבן, וכך הוא סדר העבודה - הכהן מביא פר לחטאת ואיל לעולה, ולוקח מישראל ב' שעירים לחטאת ואיל לעולה, מטיל גורל על השעירים מי להקרבה ומי לעזאזל, הכהן מקריב את פר החטאת עבור כפרתו וכפרת ביתו ושוחטו, נכנס לפני ולפנים ומניח שם קטורת ממזבח הפנימי, מזה מדם הפר על הכפורת אחת למעלה וז' למטה, שוחט את שעיר החטאת ומזה מדמו ג"כ כסדר הנ"ל, ומכפר על כל ישראל, נותן מדם הפר והשעיר ז' פעמים על קרנות מזבח הפנימי, אחר מתוודה בסמיכה על השעיר השני על כל עוונות בני ישראל ושולחו למדבר, אח"כ טובל ולובש את בגדיו ומקריב את עולתו ועולת העם, פר ושעיר החטאת נשרפים מחוץ למחנה, משלח השעיר ושורף הפר והשעיר טעונים כבוס וטבילה, כך הוא סדר העבודה ביום הכיפורים וישראל יתענו ביום זה וישבתו בו ובו יתכפרו עוונותיהם.

שחוטי חוץ - אסור לשחוט קרבן או להקטיר האימורים מחוץ לעזרה, והעושה כן ענוש כרת.

דם - אסור לאכול דם והאוכלו ענוש כרת, כי הדם הוא הנפש והוא מכפר על המזבח, ועל כן השוחט חיה או עוף צריך לכסות את הדם.

האוכל נבילה או טריפה טעון כבוס וטבילה וטמא עד הערב וטהר.

אסור לעשות כמעשה ארץ מצרים וללכת בחוקות הגויים.

עריות - אסור לבוא על אחת מכל העריות ואלו הם - אשת אביו, אמו, אחותו מאביו או מאמו, בת בנו ובת בתו, אחותו, אחות אביו ואחות אמו, אשת אחי אביו, כלתו, אשת אחיו, אשה ובתה או נכדתה או אחותה, נדה, ואשת איש. אסור לתת מזרעו למולך, ואסור לשכב עם זכר או עם בהמה, כל אלו הם סיבת הקאת ארץ ישראל את העמים היושבים בה, ואם יעשו כך ישראל הארץ תקיא גם אותם, כל העושה מכל הנ"ל חייב כרת.

תמצית הפרשה

פרשת קדושים

פרשה זו כוללת מצוות רבות (נ"א מצוות) שנאמרו לכל ישראל, בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, ועונשי עריות (שאיסורם נאמר בפרשה הקודמת), ואמרו חז"ל (הובא ברש"י בתחילת הפרשה) שפרשה זו נאמרה לכל ישראל בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויים בה, (ובאמת גם שאר פרשיות התורה נאמרו ע"י משה רבינו לכל ישראל, אבל לא כולם שמעו זאת יחד. רא"ם כאן). ובפרשת אמור יתבארו ס"ב מצוות שחלקם נאמרו לכהנים וחלקם לכל ישראל כגון מצוות המועדים, ובפרשת אמור יתבארו כ"ג מצוות נוספות בעיקר בדיני קרקעות ועבדים.

משה הקהיל את ישראל ולימדם פרשה זו-

קדושים תהיו.

מורא אב ואם ושמירת השבת.

איסור עבודת ע"ז ועשייתה.

אסור לאכול נותר והאוכלו ענוש כרת.

דין לקט ופאה בשדה, ופרט ועוללות בכרם.

איסור גניבת ממון, כפירת פקדון והלוואה, שבועת שקר, לעשוק, לגזול, הלנת שכר שכיר.

איסור קללה.

איסור נתינת מכשול לעוור.

איסור הטית הדין ומצוה שישפוט צדק.

איסור רכילות.

איסור לעמוד על דם רעו.

איסור שנאה וחיוב תוכחה (ואסור לבייש).

איסור נקימה ונטירה ומצות ואהבת לרעך כמוך.

איסור כלאי בהמה ושדה ובגדים.

הבא על שפחה חרופה לוקה ומביא אשם.

הנוטע אילן ג' שנים הפירות ערלה ואסורים באכילה, בשנה הרביעית הפירות קדושים, ובשנה החמישית מותרים באכילה.

איסור אכילה על הדם.

איסור לנחש או לעונן.

אסור להקיף הראש ולהשחית פאת הזקן, לשרוט בבשר ולעשות כתובת קעקע.

אסור לתת בתו לביאה שלא לשם קידושין.

חיוב שמירת השבת ומורא מקדש.

אסור לפנות לאובות והידעונים.

מצות קימה מפני שיבה ולהדר פני זקן.

איסור הונאת גר.

המדות של המאזנים צריכות להיות מדויקות ואסור לשנותם מהאמת.

חיובי עונשים - הנותן מזרעו למולך חייב מיתה בסקילה וכרת, אם לא יסקלוהו הקב"ה יכריתו ויעניש את משפחתו וההולכים אחריו, הפונה אל האובות והידעונים ענוש כרת, המקלל אביו ואמו חייב מיתה, הבא על אשת איש, וכן הבא על אשת אביו או עלתו, או שבא על אשה ואמה חייבים שניהם מיתה, השוכב עם זכר חייבים שניהם מיתה, הרובע בהמה או הנרבעת לבהמה חייבים מיתה האדם והבהמה, הבא על אחותו או על נדה ענוש כרת, השוכב עם דודתו ימותו שניהם ערירים וכן הבא על אשת אחיו.

תמצית הפרשה

פרשת אמור

פרשה זו יש בה ס"ב מצוות, והיא מתחילה בדינים מיוחדים שנאמרו לכהנים, וכתב האבן עזרא 'אחר שהזהיר ישראל ובני אהרן בכללם להיותם קדושים, הזהיר בני אהרן שהם חייבים להשמר מדברים אחרים, בעבור שהם משרתי ד'. וכן יש בפרשה כמה מצוות ששייכים להקרבת הקרבנות, כגון כמה איסורים בקרבן בעל מום ועוד, ואח"כ מביאה התורה את דיני המועדים (פסח שבועות ראש השנה יום הכיפורים וסוכות) וקרבנותיהם.

הלכות כהנים - אסור לכהן להיטמא למת חוץ מז' קרובים.

הכהנים אסורים להינשא לאשה זונה חללה או גרושה.

צריך לנהוג בכהנים קדושה.

בת כהן שזינתה עונשה שריפה.

כהן בעל מום פסול לעבודה ומותר באכילת קדשים.

כהן טמא אסור לאכול קדשים וענוש כרת.

זר אסור באכילת תרומה, ובשוגג חייב קרן וחומש, קנין כספו של כהן מותר באכילת תרומה, בת כהן נשואה או אם מת בעלה ויש לה ממנו בן אסורה באכילת תרומה.

דיני כהן גדול - הכהן הגדול שנמשח לכהונתו אסור להיטמא גם לקרוביו, ואינו יוצא מבית המקדש אחר מיטת אביו ואמו ויכול להמשיך בעבודתו, צריך לישא בתולה ואסור אפי' באלמנה.

מדיני הקרבנות - בהמה בעלת מום פסולה להקרבה בנדר או נדבה, ואף אם המביא הוא בן נכר אסור להקריבו, בהמה כשרה להקרבה מיום השמיני ללידתה, מחשבת אכילה חוץ לזמנו בשחיטה פוסלת את הקרבן.

אסור לשחוט בהמה ואת בנה ביום אחד.

אסור לחלל שם שמים אלא צריך לקדש שם שמים.

מועדי ד' מקראי קודש - היום השביעי שבת ואסור בעשיית מלאכה.

בי"ד ניסן פסח, בט"ו ניסן חג המצות ז' ימים, היום הראשון והשביעי אסורים במלאכת עבודה, ממחרת יו"ט ראשון מניפים עומר ומביאים איתו קרבנות ומנחה, קודם הקרבת העומר אסורה אכילת התבואה החדשה, ממחרת יו"ט סופרים חמישים יום, ביום החמישים מביאים את שתי הלחם עם קרבנות ואסורים במלאכת עבודה, בקציר מצוה להשאיר הפאה והלקט לעני.

בחודש השביעי בא' לחודש זכרון תרועה ואסור במלאכת עבודה, בי' לחודש יום הכיפורים ואסור במלאכה וחייב בעינוי, בט"ו לחודש חג הסוכות ז' ימים, וצריך לקחת בו ד' מינים ולשבת בסוכות לזכר הסוכות שהושיבם הקב"ה בצאתם ממצרים, היום הראשון אסור במלאכת עבודה, היום השמיני עצרת ואסור במלאכת עבודה.

כל המועדות טעונים מוספים מלבד הקרבנות הרגילים.

הדלקת המנורה תהיה בשמן זית זך כתית למאור, מקום המנורה הוא מחוץ לפרוכת העדות, מידת השמן שיספיק מערב עד בוקר.

לחם הפנים - על השלחן יניחו בשבת י"ב לחם, והוא נאכל לכהנים, עוד יניחו על השלחן לבונה להקטרה.

דין המקלל - בן ישראלי ומצרי קילל בשם המפורש וד' אמר לסוקלו, מכה אדם חייב מיתה המזיקו חייב בתשלומין, מכה אביו והוציא דם חייב מיתה מכה בהמה ומתה או ניזוקה חייב לשלם הנזק.

תמצית הפרשה

פרשת בהר

פרשה זו יש בה כ"ג מצוות העוסקות בעיקר בדיני הקרקע (שביעית ויובל) ודיני מקח וממכר ואונאה ודיני עבדים.

שמיטה - כל שנה שביעית היא שבת הארץ, ואסורה בעבודות הקרקע, כל מה שגדל מעצמו בשביעית הרי הוא הפקר לכל, בזכות שמירת השמיטה תתברך הקרקע בשישית ותתן תבואה לג' שנים.

יובל - לאחר ז' שמיטות בשנה החמישים היא שנת היובל, ואסורה בעבודות הקרקע כשמיטה, והעבדים משתחררים, ביום הכיפורים תוקעים בשופר.

גאולת קרקע - המוכר שדהו חוזרת הקרקע לבעליה ביובל, על כן נקבע מחירה לפי השנים שנותרו עד היובל, המוכר או קרובו יכולים לגאול את השדה אחרי ב' שנים מהמכירה, תמורת תשלום השנים שנותרו עד היובל.

גאולת בתים - המוכר בית בעיר המוקפת חומה יכול לגאולו בתוך שנה מהמכירה, אח"כ אינו יכול לגאול, ואינו חוזר ביובל, בית בעיר שאינה מוקפת חומה אפשר לגאול את הבית מיד וגם אחרי שנתיים וחוזר למוכר ביובל, וכן בתי הלויים אע"פ שהם בעיר מוקפת חומה נגאלים מיד וחוזרים ביובל.

דיני עבדים - עבד עברי אסור לעבוד בו עבודת עבד או לרדות בו בפרך, אלא יעבוד בו כשכיר, ויוצא ביובל, עבד כנעני אינו יוצא ביובל ומורישו לבניו, ישראל הנמכר לעכו"ם יוצא ביובל, ומצוה על הקרובים לגאולו לפי מספר השנים שנותרו עד היובל, ואין לאפשר לעכו"ם לרדותו בפרך.

כמה איסורים - אסור לאונות איש את אחיו בדברים ובממון, מי שמטה ידו מצוה לתמוך בו שלא יפול, אסור להלוות בריבית, אסור לעשות פסל, ואסור לעשות מחוץ למקדש אבן משכית להשתחוות עליה, ויש לשמור את השבת ולשמור על מורא מקדש.

תמצית הפרשה

פרשת בחוקותי

פרשה זו היא המשך של פרשת בהר (שמתחילה "וידבר ד' אל משה בהר סיני לאמר" ופרשתנו מסתיימת ב"אלה המצוות אשר ציווה ד' את משה אל בני ישראל בהר סיני", ונתחלק ענין זה לשני פרשיות מחמת האריכות. שם עולם), הפרשה מבארת מצוות שלימד משה רבינו את בני ישראל בהר סיני, כפי שלימד אותו הקב"ה כשעלה מהר סיני למרום, (ואח"כ בחומש במדבר מלמדת התורה על מנין בני ישראל וחלוקתם לדגלים כהכנה לנסיעתם מהר סיני בכ' אייר בשנה השניה לצאתם ממצרים, ואת מה שאירע להם לאחר נסיעתם מהר סיני.

בפרשה זו מאריכה התורה לבאר שאם ילכו בחוקות התורה וישמרו את מצוותיה יתברכו מאד בגשמים ובתבואה ובשלום ובהשראת השכינה, ואם לא ישמרו על התורה והמצוות יתקללו במ"ט קללות. וכתב הרמב"ן שקללות אלו התקיימו בזמן חורבן בית ראשון, ומבאר שם היכן נתקיימו דברים אלו, (והקללות שבספר דברים מדברים על חורבן בית שני והגלות שאנו נמצאים בה. עיי"ש בהקדמה לפרשת כי תשא).

הפרשה מסיימת בדיני ערכין וחרמים, הקדשת בהמה בית ושדה וגאולתם, ודיני מעשר שני ומעשר בהמה.

הברכות על קיום תורה ומצוות - אם ישראל ילכו בחוקות ד' יעמלו בתורה ויקיימו את המצוות, יקבלו ברכות רבות בעולם הזה, שפע של מאכל ומשתה ושובע, בטחון ושלוש ושלוה, נצחון במלחמה, פריה ורביה, והשראת השכינה.

הקללות על אי קיום תורה ומצוות

אם ישראל לא יקיימו את המצוות יחלו במחלות רבות, ימותו במלחמה, ואויביהם יקחו יבולם. אם לא יחזרו בתשובה יקבלו ז' פורעניות נוספות - חילול בית המקדש, שמים יבשים כברזל, ארץ מרקיבה פירותיה, ותם לריק כוחכם, אפי' הכמות שזרעו לא יצמח, פירות העצים לא יחנטו בזמנם, והפירות שיגדלו ינשרו. ואם ימשיכו שלא לקיים המצוות יקבלו עוד ז' פורעניות - שן בהמות וחיות הממיתים, חמת זוחלי עפר, שכלה והכריתה והמעטיה אתכם, ונשמו דרכיכם.

ואם זה לא יספיק יקבלו ז' פורעניות נוספות - חרב מצור ודבר, שבירת מטה לחם, מחסור בעצים, פת נפולה, חוסר שובע. ואם זה לא יספיק יקבלו ז' פורעניות נוספות - אכילת בשר בנים ובנות, שבירת המגדלים, האנשים ימותו על הע"ז שלהם, סילוק שכינה, חורבן הערים, שממון המקדש, ולא יהיו הקרבנות לרצון.

הארץ תהיה שממה, ותשבבות במקום השמיטות שלא שבתו בה, בני ישראל יתפזרו בגויים ויפחדו מכל דבר, וינסו בלי רודף, ואז יתוודו על עוונם ועוון אבותם ויתכפר להם ע"י היסורים, גם בהיותם בגלות לא יכלו ישראל לגמרי, והקב"ה יזכור את זכות האבות, ואת הברית שכרת עמם ביציאת מצרים.

ערכין

כל הערכין הם בשקל הקודש שהוא עשרים גרה.

ערך איש - הנודר לתת ערכו לד' יתן לפי הכללים הללו - מגיל חודש עד ה' שנים זכר חמשה שקלים ונקבה שלשה, מגיל חמש עד עשרים זכר עשרים ונקבה עשר, מגיל עשרים עד שישים זכר חמישים ונקבה שלושים, מגיל שישים ומעלה זכר חמשה עשר ונקבה עשרה, ואם הוא עני הרי ערכו יוערך ע"י כהן כפי השגת ידו.

ערך בהמה - בהמה הראויה להקרבה תיקרב, ואם יפדוה גם היא וגם תמורתה יהיו קדושים, בכור שור או שה א"א להקדישם והם לד'. בהמה טמאה יקבע הכהן את ערכה, ואם לא תיגאל ימכרה בערכה.

ערך בית ושדה - המקדיש בית יקבע הכהן את ערכו. והמקדיש שדה אחוזה מיד אחר היובל ערכה נקבע לפי בית כור שעורים בחמישים שקל, אם הקדישה אח"כ נקבע ערכה לפי השנים שגתה עד היובל, אם הבעלים לא גאל את השדה, או שהגזבר מכר את השדה לאחר, אינה שבה עוד ליד המקדיש, וביובל השדה עוברת לכהנים. המקדיש שדה שקנאה מאחר דינו כנ"ל, אך ביובל תחזור השדה לבעלים הראשון.

בהמה בית שדה ומעשר הנפדים ע"י המקדיש, צריך להוסיף חומש.

המחרים אדם בהמה או שדה אחוזה לא ימכר ולא יפדה.

מעשר - מעשר פירות הוא קדוש, ובבקר וצאן הבהמה שתצא עשירית תהיה קדושה.